

22. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

О.В. Михайленко, канд. екон. наук

Національного університету харчових технологій

Функціонування економки в цілому, та підприємства, як його структурної одиниці в тому числі, передбачає розробку та реалізацію обґрунтованої ефективної стратегії розвитку. Це не можливо без дослідження наявності, складу економічного потенціалу підприємства, вагомості кожної його складової, визначення взаємозв'язку між ними. Економічний потенціал підприємства представляє собою складну, динамічну, ієрархічну й стохастичну систему взаємопов'язаних елементів. Створення оптимальної структури потенціалу підприємства дозволяє при мінімальній кількості компонентів, повною мірою виконувати задані виробничо-господарські функції. Структура потенціалу підприємства повинна характеризуватися наступними основними рисами: стійкістю, стабільністю, гнучкістю, пропорційністю, збалансованістю та ін. Але всі структурні компоненти потенціалу характеризуються наявністю

ресурсної складової, тому велика увага в процесі дослідження приділяється процесам його відтворення. Відтворення та шляхи ефективного використання потенціалу підприємства є важливим і актуальним завданням для будь-якого підприємства.

Слід розрізняти поняття «відтворення потенціалу» і «потенціал відтворення».

Під потенціалом відтворення слід розуміти сукупність матеріально-технічних, нематеріальних, фінансових та інших ресурсів капіталу, які перебувають у розпорядженні підприємства або можуть бути додатково залучені й використані для простого чи розширеного відтворення факторів виробництва та інших складових потенціалу підприємства.

Відтворення потенціалу підприємства – це процес безперервного відновлення всіх його складових. Розрізняють просте та розширене відтворення, кожне з яких має характерні особливості (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика видів відтворення потенціалу підприємства

Вид відтворення потенціалу	Характерні риси
Просте відтворення	Здійснюється в незмінних обсягах для відновлення спожитих факторів виробництва і забезпечення безперервності його функціонування.
Розширене відтворення	Передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів та інших складових потенціалу, котрі забезпечують вищу результативність його діяльності.

В процесі дослідження визначають форми розширеного відтворення потенціалу та їх взаємозв'язок і взаємозалежність із методичними прийомами оновлення виробничого потенціалу підприємств, які є взаємозв'язаними елементами єдиного відтворювального процесу, які доповнюють один одного.

У межах розширеного відтворення можна виокремити три типи розвитку потенціалу підприємства: екстенсивний (традиційний), інтенсивний (інноваційний) і екстенсивно-інтенсивний (змішаний) (рис. 1).

Рис. 1. Основні типи розвитку потенціалу підприємства в межах розширеного відтворення

За екстенсивного типу відтворення потенціалу збільшення масштабів виробництва досягається за рахунок додаткового залучення трудових, природних ресурсів і засобів виробництва і збереження сформованої техніко-технологічної основи.

За інтенсивного типу відтворення розвиток потенціалу досягається через якісне вдосконалення факторів виробництва: застосування прогресивних знарядь і предметів праці та видів енергетичних ресурсів, підвищення кваліфікації технологічного й управлінського персоналу, а також постійне поліпшення використання всіх наявних складових потенціалу підприємства. Щодо змішаного типу розширеного відтворення потенціалу, то він характеризується збалансованістю або домінуванням одного з двох інших факторів розвитку. Тому розрізняють переважно екстенсивний, переважно інтенсивний чи змішаний характер економічного розвитку.

Відтворення окремих складових потенціалу підприємства має свої часові цикли та особливості, що зумовлюють використання різних джерел фінансового забезпечення, пов'язаного з формуванням і відтворенням виробничого капіталу.

Отже, визначення структурної моделі потенціалу підприємства та вивчення процесу відтворення кожної його складової надає можливість значно підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень з розвитку та поточної діяльності підприємства, а також врахувати фактори, які впливають на ліквідність об'єкта.